

érdekében kisebb, de gyakran kölcsönzött állományegységek (pl. egyetemi tankönyvek, kézikönyvek, szótárak) gépi feldolgozását végeztük el. A naponta kölcsönözött, de adatbázisunkban nem szereplő művek leírását 1992-től folyamatosan, napi munkában végzi egy feldolgozó munkatársunk. Mindenfajta retrospektív adatbevitel katalóguskartónok alapján történik, mivel háttér-adatbázisokból való letöltésre a mai napig nem volt lehetőségünk.

Az ALEPH rendszer bevezetése után több külföldi cég (OCLC, SAZTEC, DMP Office) kereste meg könyvtárunkat, felajánlva, hogy rövid idő alatt, magas színvonalon elvégzi állományunk teljes körű vagy részleges retrospektív konverzióját. Sajnos, az általuk kért árat nem tudtuk előteremteni.

Az egyetlen járható útnak a belső munkatársak, elsősorban a gyakorlott katalogizálók által végzett retrospektív adatbevitel bizonyult. Ezt segítette az a két pályázat is, amelyet ilyen típusú munkavégzésre elnyertünk: 1994-ben az IIF, 1996-ban pedig az

NKA pályázatok. Az NKA pályázat keretén belül 8000 rekord bevitelét vállaltuk. A feltételek adottak voltak: csak idegen nyelvű szakkönyvek leírását támogatta a pályázat. Az a tény, hogy a retrospektív adatbevitel felgyorsult, és hogy kollégáink munkáját anyagilag honorálni tudtuk, nagy előnyt jelentett. Ugyanakkor a leválogatásra fordított idő és az olvasóink által leginkább keresett magyar nyelvű szakirodalom háttérbe szorítása nehezítette munkánkat.

Az évek óta tartó létszámcsökkentési tendencia, a könyvtár anyagi forrásainak elapadása nem teszi lehetővé, hogy munkatársaink gyorsabb ütemben folytathassák a régi állomány gépi feldolgozását. Jelenleg állományunknak kb. 35-40%-a szerepel adatbázisunkban. Az ésszerű célkitűzés a teljes, kb. 400 000 kötetes könyvállomány mielőbbi szisztematikus gépi feltárása lenne. Belátható időn belül ennek elérésére azonban még reményünk sincs, amennyiben pályázatokkal vagy más módon nem támogatják ennek a munkának az elvégzését.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

Gáspárné Monostori Judit

Túlzással ugyan, de mondhatom, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában „hagyományai” vannak a retrospektív katalóguskonverzióknak. Utalva *Gomba Szabolcsné* előadására: az Akadémiai Könyvtárban kialakult gyakorlat sokban hasonlít a Kossuth Lajos Tudományegyetem Központi Könyvtáráéhoz; mi is lezártuk – 1986-ban – a ko-

rábbi módszerekkel szerkesztett betűrendes katalógusokat, s áttértünk az új szabványok szerinti bibliográfiai leírásra és katalógusszerkesztésre, ami mind egy majdani számítógépes feldolgozómunka előkészítését célozta.

A számítógépes munkát 1992-ben kezdtük el, amikor megvásároltuk az ALEPH rendszert. A napi fel-

dolgozómunka mellett nagyon fontosnak tartottuk az 1986-tól épített cédulakatalógusok anyagának számítógépes feldolgozását is, amit 1994-ben el is kezdtünk. Több fázisban végeztük és végezzük azóta is a retrospektív katalóguskonverziót (1994-ben IIF-pályázat, 1996-ban NKA-pályázat). A retrospektív feldolgozást a napi munkába is igyekeztünk valamilyen formában beépíteni, amit jelenleg, sajnos, nagyon lecsökkentett mértékben tudunk folytatni, létszám- és egyéb problémáink miatt.

Nagyon fontosnak tartjuk a retrospektív katalóguskonverziót: részint, hogy megszűnjenek a több helyen való keresési kényszerűségek, s egy adatbázis álljon kutatóink, olvasóink rendelkezésére; hogy bárhol, bárki számára számítógépen bármikor elérhető legyen az Akadémiai Könyvtár teljes állománya; ez a később bevezetésre kerülő számítógépes kölcsönzést is megkönnyítené.

Első fázisban az 1986-ban új szabványok szerint szerkeszteni kezdett betűrendes katalógusok anyagát vittük számítógépre. Mivel ez az 1986–1994 között épült katalógus mintegy 80 000 könyv adatait tartalmazza, nyilvánvaló volt, hogy önerőből, napi szinten nem végezhető el ez a munka. Kénytelenek voltunk egy külső céget megbízni a mechanikus gépi adatbevitellel, amit részünkről egy nagyon alapos, nagyon korrekt előkészítő munka előzött meg. Minden egyes leírásról külön fénymásolat készült, ezeken minden egyes adatot kódoltunk a külső cég munkatársai számára, de több rendben személyes konzultáció keretében is elmondtuk kívánalmainkat, és felhívtuk a figyelmet az esetleges problémák-

ra. Így került PC-re ez a hatalmas adatmennyiség, amit a floppykról betöltöttek az MTAK adatbázisnak egy alábbi alábbiába, ahonnan munkatársaim rekordként átemelték és javították ezeket a leírásokat, elvégezve a sorozati rekordokkal való összekapcsolást is.

A nagyon alapos előkészítő munka ellenére olyan tömegű volt a külső cég részéről elkövetett hiba, hogy ezek javítása bizony, sok ember, sok évig tartó, fáradságos javító munkáját tette szükségessé.

Ezek a keserves tapasztalatok alakították ki abbéli meggyőződésünket, hogy visszamenőleges adatbevitelt is csak megfelelő szakmai felkészültségű emberekkel szabad végeztetni. Ezért második alkalommal úgy döntöttünk, hogy kizárólag feldolgozó könyvtárosok segítségét vesszük igénybe külső munkatársként, mégpedig a napi feldolgozómunkában járatos kollégák segítségét.

Nagyon szerencsés helyzet adódott, mert szintén ALEPH rendszert használó intézmény könyvtáraiból verbuválódott ez a külső munkacapat, akik kiváló munkát végeztek. Mivel az 1986-tól épített katalógusok anyaga már teljes egészében elérhető számítógépen, ez a második retrospektív konverzió az 1986 előtti beszerzésből leválogatott anyag gépi feldolgozását célozta meg, ami egyben bizony komoly rekatalogizálási munkát is jelentett.

Ezt szeretnénk a jövőben is folytatni, hogy az Akadémiai Könyvtár teljes állománya – ami jelenleg, minden típusú dokumentumot ideszámítva, meghaladja a 2 000 000 egységet – egyszer majd teljes egészében számítógépen elérhető legyen.